

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного
суду у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за березень 2026 року

ЗМІСТ

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ	4
1.1. Оподаткування.....	4
1.1.1. Про додаткове благо під час продажу нерухомості та корпоративних прав за ціною інвестиційних договорів	4
1.1.2. Про відмову в реєстрації податкових накладних у зв'язку з ненаданням витребуваних додаткових документів	6
1.1.3. Про звільнення від оподаткування суми прощеного (анульованого) основного боргу за іпотечним кредитом в іноземній валюті.....	7
1.1.4. Про застосування понижених ставок оподаткування доходів нерезидентів під час виплати процентів і дивідендів у разі відсутності постійного представництва в Україні.....	9
1.1.5. Про донарахування податкових зобов'язань і штрафів сільськогосподарському підприємству.....	11
1.2. Грошовий обіг і розрахунки.....	13
1.2.1. Про припинення зобов'язань за зовнішньоекономічними договорами шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог у різних валютах із використанням крос-курсу.....	13
II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ	15
2.1. Про правонаступництво у разі реорганізації юридичної особи незалежно від завершення державної реєстрації її припинення.....	15
2.2. Про обов'язок попереднього постачальника природного газу компенсувати недотримання мінімальних стандартів якості після припинення договору із побутовим споживачем	17
2.3. Про умови для отримання дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах)	19
2.4. Про правомірність прийняття Центральною медико-соціальною експертною комісією рішення заочно в умовах воєнного стану в разі очевидної невідповідності медичної документації критеріям встановлення інвалідності.....	21

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН.....	24
3.1. Про право Управління Державної міграційної служби України ініціювати службу перевірку за інформацією адвокатського запиту.....	24
3.2. Про порядок призначення надбавки за інтенсивність праці керівнику освіти області.....	26
3.3. Про умови для виплати додаткової винагороди військовослужбовцю внаслідок поранення, пов'язаного із захистом Батьківщини.....	27
IV. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ	30
4.1. Про порядок оскарження дій АРМА в процедурі провадження діяльності зі здійснення управління майном.	30
4.2. Про строки звернення до суду у спорах щодо стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні.....	31

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1.1. Оподаткування

1.1.1. Про додаткове благо під час продажу нерухомості та корпоративних прав за ціною інвестиційних договорів

Різниця між ціною, зафіксованою в інвестиційних договорах на етапі будівництва, та оціночною (ринковою) вартістю об'єктів станом на момент переходу права власності, а також різниця між номінальною вартістю частки в статутному капіталі та ціною її відчуження, не є доходом у вигляді додаткового блага (вторинний підпункт «е» первинного підпункту 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України). Для кваліфікації додаткового блага податковий орган зобов'язаний довести надання саме індивідуальної (персоніфікованої) знижки від звичайної ціни. Сам факт продажу за ціною нижчою за оціночну вартість, у межах інвестиційної моделі фінансування будівництва або під час переходу корпоративних прав з обов'язком внесення несплаченої частини вкладу, без доведення такої знижки не створює об'єкта оподаткування ПДФО та військовим збором

24 лютого 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у м. Києві на рішення Київського окружного адміністративного суду від 09 липня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 05 листопада 2025 року у справі № 320/46182/24 за позовом Акціонерного товариства «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд „Прованс“» від імені та в інтересах якого діє Товариство з обмеженою відповідальністю «Компанія з управління активами „Спільні інвестиційні проекти“» до Головного управління ДПС у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Податковий орган за результатами документальної позапланової невіізної перевірки дійшов висновку, що Фонд при продажу квартир фізичним особам у 2023–2024 роках надав їм додаткове благо у вигляді індивідуальної знижки (різниця між договірною ціною, зафіксованою ще в інвестиційних договорах 2017 року, та оціночною вартістю станом на момент переходу права власності). Додаткове благо було кваліфіковано як різницю між номінальною вартістю частки у статутному капіталі та ціною її продажу фізичній особі. Платник указав, що операції з продажу квартир фізичним особам за фіксованою ціною інвестиційних договорів 2017 року не створюють додаткового блага чи доходу для цілей податку на доходи фізичних

осіб та військового збору, оскільки фізичні особи несли витрати на придбання, а не отримували вигоду. Номінальна вартість не є благом без доведення ринкової вартості щодо корпоративних прав.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди першої та апеляційної інстанції дійшли висновку, що сам по собі розмір оціночної вартості, визначеної електронним модулем Єдиної бази звітів про оцінку, не створює об'єкта оподаткування та не доводить отримання доходу. Сторони погодили ціну об'єктів нерухомості на стадії інвестування, фізичні особи здійснили оплату відповідно до умов договорів, а податковий орган не довів факту надання індивідуальної знижки чи безоплатного отримання майна.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У випадку інвестиційної моделі фінансування будівництва ціна об'єкта формується на стадії інвестування з урахуванням ризику зміни вартості активу в часі. Сам факт нижчої договірної ціни порівняно з оціночною вартістю не доводить надання індивідуальної знижки чи безоплатне отримання майна. Різниця між номінальною вартістю частки та ціною договору фактично відображає не надання майнової вигоди покупцеві, а прийняття додаткового майнового обов'язку. Тому різниця між номінальною вартістю частки у статутному капіталі та ціною її продажу не утворює додаткового блага, оскільки покупець узяв на себе обов'язок внести несплачену частину вкладу. Номінальна вартість частки не є ринковою ціною корпоративних прав.

Додаткове благо у формі індивідуальної знижки виникає лише в разі надання конкретній фізичній особі персоніфікованої майнової переваги, яка відхиляється від звичайних умов реалізації аналогічних об'єктів іншим особам. Сам по собі факт продажу за ціною, нижчою за оціночну вартість, без доведення факту індивідуальної знижки або безоплатного надання майна, не є підставою для кваліфікації різниці як оподаткованого доходу.

Отже, різниця між ціною, зафіксованою в інвестиційних договорах на етапі будівництва, та оціночною (ринковою) вартістю об'єктів нерухомості станом на момент переходу права власності, а також різниця між номінальною вартістю частки в статутному капіталі та ціною її відчуження, не утворюють доходу платника податку у вигляді додаткового блага в розумінні вторинного підпункту «е» первинного підпункту 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України.

У випадку відсутності доведеного об'єкта оподаткування у фізичних осіб у податкового агента не виникає обов'язку нарахування, утримання та перерахування

податку на доходи фізичних осіб і військового збору, а також обов'язку відображення такого доходу у податковій звітності (форма № 4ДФ).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 лютого 2026 року у справі № 320/46182/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134367647>

1.1.2. Про відмову в реєстрації податкових накладних у зв'язку з ненаданням витребуваних додаткових документів

Ненадання (або часткове надання) платником додаткових пояснень і документів, прямо витребуваних податковим органом у повідомленні після зупинення реєстрації накладної, є самостійною та достатньою підставою для відмови в реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних без дослідження реальності господарських операцій, за умови належного інформування платника та чіткої конкретизації вимог

03 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Фізичної особи-підприємця на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 30 квітня 2025 року у справі № 580/8808/24 за позовом Фізичної особи-підприємця до Головного управління ДПС у Черкаській області, Державної податкової служби України про визнання протиправним і скасування рішення та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Підприємець подав на реєстрацію сім податкових накладних за операціями з надання послуг перевезення вантажів автотранспортом (КВЕД 49.41). Однак податковий орган зупинив реєстрацію накладних з огляду на перевищення обсягу постачання над придбанням (пункт 1 Критеріїв ризиковості здійснення операцій). Платникові було надіслано квитанції з пропозицією надати пояснення та документи, а згодом – повідомлення про потребу надати додаткові документи, зокрема акти приймання-передачі транспортних засобів в оренду, акти виконаних робіт з оренди транспортних засобів, розрахункові документи за оренду, штатний розпис, табель робочого часу, замовлення на перевезення та дозвільні документи на перевезення небезпечних вантажів. Платник надав лише частину документів і не відреагував на повідомлення комісії регіонального рівня. Тому контрольний орган відмовив у реєстрації всіх спірних податкових накладних на підставі ненадання / часткового надання додаткових пояснень та документів.

Черкаський окружний адміністративний суд рішенням від 15 листопада 2024 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку про безпідставну відмову в реєстрації накладних, оскільки платник надав достатні документи, а рішення податкового органу не містило належного обґрунтування.

Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову, зазначивши, що суд першої інстанції не дослідив повідомлення комісії регіонального рівня про потребу надати додаткові документи і не оцінив їх належним чином, а також застосував нечинну редакцію Порядку прийняття рішень про реєстрацію / відмову в реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12 грудня 2019 року № 520, що призвело до неправильного вирішення справи.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних – це не санкція, а тимчасовий запобіжний захід.

Якщо належно повідомлений платник не скористався правом надати витребувані документи, негативні наслідки потрібно застосовувати саме щодо нього. Ненадання платником додаткових пояснень та документів, прямо витребуваних податковим органом у повідомленні після первинного надання пояснень, є самостійною і достатньою підставою для відмови в реєстрації накладних. У такому випадку контрольний орган не зобов'язаний досліджувати реальність господарської операції по суті.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 березня 2026 року у справі № 580/8808/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134560931>

1.1.3. Про звільнення від оподаткування суми прощеного (анульованого) основного боргу за іпотечним кредитом в іноземній валюті

Сума прощеного (анульованого) кредитором основного боргу (тіла кредиту) за іпотечним кредитом в іноземній валюті, що був отриманий фізичною особою на придбання єдиного житла та забезпечений іпотекою цього житла, не належить до загального оподаткованого доходу платника податку та не підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб і військовим збором незалежно від дати прощення такого боргу. Відсутність спеціального закону про реструктуризацію станом на момент прощення не позбавляє права на звільнення, оскільки законодавчу прогалину не можна тлумачити на шкоду платникові. Ризик бездіяльності держави покладено на державу, а не на платника податків

04 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу фізичної особи на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 07 травня 2025 року у справі

№ 320/41763/24 за позовом фізичної особи до Головного управління ДПС у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У 2020 році банк анулював заборгованість платника податків за іпотечним кредитом в іноземній валюті, отриманим у 2006 році на придбання єдиного житла та забезпеченим іпотекою цього житла. За результатами податкової перевірки від 2024 року контрольний орган визнав анульовану суму додатковим благом платника податку, донарахувавши податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та застосувавши штрафні санкції.

Київський окружний адміністративний суд рішенням від 27 грудня 2024 року задовольнив позов, скасувавши оскаржувані податкові повідомлення-рішення та ухваливши додаткове рішення про стягнення витрат на професійну правничу допомогу. Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у позові, дійшовши висновку, що звільнення від оподаткування можливе лише в разі наявності спеціального закону про реструктуризацію валютних іпотечних кредитів, який був відсутній станом на момент прощення боргу.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення суду апеляційної інстанції, змінивши рішення суду першої інстанції, виклавши його мотивувальну частину в новій редакції та залишивши чинним додаткове рішення суду першої інстанції про стягнення витрат на правничу допомогу.

ОЦІНКА СУДУ

Сума прощеного (анульованого) кредитором основного боргу за іпотечним кредитом в іноземній валюті, забезпеченим іпотекою єдиного житла, не належить до загального оподаткованого доходу платника незалежно від дати прощення боргу та відсутності станом на момент такого прощення спеціального закону про реструктуризацію відповідних зобов'язань.

Норма підпункту 165.1.59 пункту 165.1 статті 165 Податкового кодексу України (у редакції Закону України № 909-VIII від 24 грудня 2015 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році») прямо закріплювала звільнення від оподаткування таких сум. Проте реалізація цієї норми була узалежнена від прийняття спеціального закону про реструктуризацію відповідних зобов'язань, який тривалий час не було ухвалено. Відсутність спеціального закону, на який відсилала норма, створила законодавчу прогалину, яку законодавець усунув лише Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо реструктуризації зобов'язань за кредитами в іноземній валюті та адаптації процедур неплатоспроможності фізичних осіб» від 13 квітня 2021 року № 1383-IX (далі – Закон № 1383-IX).

Застосовуючи телеологічне тлумачення, принципи верховенства права, юридичної визначеності, рівності платників податків та соціальної справедливості, Верховний Суд дійшов висновку, що ризик бездіяльності держави щодо своєчасного законодавчого врегулювання не можна покладати на платника податків. Інакше виникала б недопустима дискримінація між платниками, яким борг було прощено до і після набрання чинності Законом № 1383-IX.

Оскільки податкову перевірку та прийняття оскаржуваних податкових повідомлень-рішень було проведено вже після набрання чинності Законом № 1383-IX, контрольний орган та суд апеляційної інстанції були зобов'язані врахувати зміни законодавства, спрямовані на усунення прогалини, через яку встановлене податкове звільнення фактично не могло бути реалізоване. Відповідно, у платника не виникало обов'язку відносити суму прощеного основного боргу до оподаткованого доходу, сплачувати податок на доходи фізичних осіб та військовий збір, а отже, оскаржувані податкові повідомлення-рішення є протиправними.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 березня 2026 року у справі № 320/41763/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134699210>

1.1.4. Про застосування понижених ставок оподаткування доходів нерезидентів під час виплати процентів і дивідендів у разі відсутності постійного представництва в Україні

Без доведення факту наявності постійного представництва нерезидента в Україні податковий агент має право застосувати понижено ставку або звільнення від оподаткування згідно з нормами міжнародних договорів

05 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Східного міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками податків та Державної податкової служби України на рішення Київського окружного адміністративного суду від 09 червня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 10 листопада 2025 року у справі № 320/49198/24 за позовом Приватного акціонерного товариства «ДТЕК Павлоградвугілля» до Державної податкової служби України, Східного міжрегіонального управління ДПС по роботі з великими платниками податків про визнання протиправними та скасування рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами документальної позапланової невіізної перевірки контрольний орган дійшов висновку, що платник неправомірно застосував пільгові ставки оподаткування (0 % та 2 %) під час виплати процентів і дивідендів на користь нерезидентів. Податковий орган уважав, що нерезиденти мають постійне

представництво в Україні, тому оподаткування потрібно було здійснювати за ставкою 15 %. На підставі акта перевірки було прийнято податкові повідомлення-рішення на загальну суму понад 363 млн грн грошового зобов'язання з податку на прибуток іноземних юридичних осіб.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов, оскільки контрольний орган не довів наявності у нерезидентів постійного представництва в Україні, а позивач підтвердив резидентство та бенефіціарність нерезидентів належними довідками. Тому було визнано правомірним застосування пільгових ставок згідно з міжнародними конвенціями про уникнення подвійного оподаткування.

Верховний Суд частково задовольнив касаційні скарги, скасувавши оскаржувані судові рішення в частині визнання протиправним і скасування рішення податкового органу про результати розгляду скарги, оскільки таке рішення не є актом індивідуальної дії. У цій частині було відмовлено в задоволенні позову, а в іншій частині щодо скасування податкових повідомлень-рішень на суму понад 363 млн грн – залишено без змін оскаржувані судові рішення судів.

ОЦІНКА СУДУ

Для визнання постійного представництва недостатньо формальних ознак, як-от: наявність громадян України серед директорів нерезидента, адреса реєстрації в бізнес-центрі, згадка адреси в консолідованій звітності. Потрібно довести фактичне здійснення нерезидентом регулярної комерційної (основної) діяльності на території України через постійне місце діяльності, що має підприємницький характер. Саме по собі підписання документів українськими директорами, проведення окремих зустрічей або наявність представників не створює постійного представництва, якщо їхня діяльність має підготовчий або допоміжний характер.

Відсутність у контрольного органу належних і допустимих доказів наявності в нерезидента постійного представництва в Україні унеможлиблює відмову в застосуванні понижених ставок оподаткування доходів нерезидентів, установлених міжнародними конвенціями про уникнення подвійного оподаткування.

Платник податку (податковий агент) має право застосувати понижену ставку або звільнення від оподаткування згідно з нормами міжнародних договорів за умови підтвердження резидентства нерезидента та його статусу бенефіціарного власника доходу належними документами (довідками про резидентство).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2026 року у справі № 320/49198/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134635283>

1.1.5. Про донарахування податкових зобов'язань і штрафів сільськогосподарському підприємству

У податкових спорах тягар доведення правомірності здійснених донарахувань покладено на контрольний орган згідно зі статтею 77 Кодексу адміністративного судочинства України. Формальні розбіжності, припущення чи покликання на недостатність документів без доведення відсутності реальної господарської діяльності не є достатньою підставою для донарахувань. Суд оцінює сукупність доказів та економічний зміст операцій, а не окремі формальні недоліки

10 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у Волинській області на рішення Волинського окружного адміністративного суду від 21 липня 2025 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 26 листопада 2025 року у справі № 140/4934/25 за позовом Приватно-орендного сільськогосподарського підприємства ім. Івана Франка до ГУ ДПС у Волинській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник є сільськогосподарським підприємством, основною діяльністю якого є виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції. На балансі підприємства обліковуються виробничі приміщення, тваринницькі комплекси, зерносклади, виробниче обладнання та інші основні засоби, які використовуються у виробничому процесі. За результатами планової виїзної документальної перевірки контрольний орган збільшив сільськогосподарському платникові грошові зобов'язання з податків на прибуток підприємств, на додану вартість, на доходи фізичних осіб, військового збору, а також застосував штрафні санкції. Загальна сума донарахованих грошових зобов'язань, зборів та застосованих санкцій перевищила 60 млн грн.

Волинський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов, скасувавши більшість податкових повідомлень-рішень. Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли висновку, що контрольний орган не довів належними та допустимими доказами більшість установлених перевіркою порушень. Водночас суди визнали правомірність дій контрольного органу в частині мінімального податкового зобов'язання, податку на додану вартість і штрафу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Первинні документи самі по собі не є єдиною та безумовною підставою для висновку про реальність або нереальність господарської операції. Визначений

статтею 44 ПК України обов'язок платника вести облік на їх підставі не означає, що відсутність окремих документів автоматично доводить фіктивність операції. Вирішальне значення має сукупна оцінка доказів та встановлення реального економічного змісту операції. У разі наявності підтверджень фактичного використання товарно-матеріальних цінностей, основних засобів чи послуг у господарській діяльності формальні недоліки оформлення документів не є підставою для відмови у формуванні витрат або амортизації, а витрати визнаються відповідно до П(С)БО 16 у періоді їх здійснення за умови їх зв'язку з господарською діяльністю.

Контрольний орган зобов'язаний довести не лише наявність розбіжностей у звітності чи обліку, а й причинно-наслідковий зв'язок між такими розбіжностями та заниженням об'єкта оподаткування. Саме по собі арифметичне зіставлення показників, припущення або формальні зауваження без доведення викривлення податкового обліку не є достатньою правовою підставою для донарахування грошових зобов'язань відповідно до статті 77 КАС України.

Право платника на зменшення фінансового результату на суму витрат, зокрема пов'язаних зі списанням товарно-матеріальних цінностей на ремонт чи поточне обслуговування, а також на нарахування амортизації, залежить від факту обліку відповідного активу та його використання у господарській діяльності. Контрольний орган зобов'язаний довести використання активів або товарно-матеріальних цінностей поза межами господарської діяльності. Сам факт спору щодо окремих витрат або сумніви у їхній обґрунтованості не є достатньою підставою для позбавлення платника права на амортизацію чи формування витрат без встановлення фактичного використання активів поза межами господарської діяльності.

Застосування 30-відсоткового коригування за операціями з нерезидентами можливе лише у випадку наявності визначених законом передумов, закріплених підпунктом 140.5.5-1 пункту 140.5 статті 140 Податкового кодексу України, як-от: якщо нерезидент не сплачує податок на прибуток у державі реєстрації або не є податковим резидентом такої держави. Сам по собі факт віднесення організаційно-правової форми нерезидента до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України, не є достатньою підставою для застосування такого коригування без доведення зазначених обставин.

Податкові зобов'язання з податку на додану вартість виникають лише тоді, коли фактично відбувається постачання товарів або послуг. Тобто підлягає врахуванню принцип пріоритету економічного змісту над формою. Отримання та повернення коштів як раніше наданої фінансової допомоги не утворює підстав для виникнення податкового зобов'язання та не зумовлює обов'язку скласти податкову накладну. Нарахування компенсаційних податкових зобов'язань згідно з пунктом 198.5 статті 198 Податкового кодексу України можливе лише за умови доведення використання

товарів або послуг поза межами господарської діяльності, тоді як встановлення їхнього виробничого використання виключає підстави для такого нарахування.

Податкове законодавство не допускає подвійного визначення податкових зобов'язань. У разі якщо платник самостійно задекларував відповідні суми, зокрема у формі № 4ДФ, контрольний орган не має повноважень повторно визначити ті самі суми як основний платіж.

Відповідальність згідно зі статтею 125-1 Податкового кодексу України настає лише за умови встановлення факту ненарахування, неутримання або несплати податку до або під час виплати доходу. Сам по собі факт наявності податкового боргу станом на дату перевірки або несвоечасної сплати узгодженого податкового зобов'язання без встановлення таких обставин не утворює складу податкового правопорушення. Застосування підвищених штрафних санкцій можливе лише за умови доведення відповідної форми вини, відсутність чого доводить протиправність їх застосування.

Мінімальне податкове зобов'язання потрібно визначити з урахуванням усіх земельних ділянок, що перебувають у власності або користуванні платника і підлягають внесенню до відповідного розрахунку. Саме платник зобов'язаний доводити обставини, на які покликається як на підставу своїх вимог або заперечень. Ненадання доказів віднесення всіх належних земельних ділянок до розрахунку мінімального податкового зобов'язання означає, що відповідні висновки контрольного органу не є спростованими. Водночас самі по собі процедурні порушення під час проведення перевірки не є безумовною підставою для скасування податкових повідомлень-рішень, якщо вони не вплинули на правильність визначення податкових зобов'язань та не позбавили платника можливості реалізувати свої права.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 березня 2026 року у справі № 140/4934/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134699565>

1.2. Грошовий обіг і розрахунки

1.2.1. Про припинення зобов'язань за зовнішньоекономічними договорами шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог у різних валютах із використанням крос-курсу

Зарахування зустрічних вимог у різних іноземних валютах за допомогою крос-курсу є правомірним і припиняє зобов'язання за зовнішньоекономічними договорами

10 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ПрАТ «Агріматко-Україна» на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 червня 2025 року у справі № 320/17799/24 за позовом Приватного акціонерного товариства

«Агріматко-Україна» до Головного управління ДПС у м. Києві про визнання висновків акту перевірки недійсними та скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами документальної позапланової виїзної перевірки контрольний орган дійшов висновку про порушення платником граничних строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями. Підставою стало те, що зобов'язання за експортним контрактом (дол. США) та імпорнтними контрактами (фунти стерлінгів) було припинено на підставі протоколу шляхом зарахування зустрічних вимог із використанням крос-курсу. Податковий орган уважав такі вимоги неоднорідними з огляду на різну валюту і застосував штрафні санкції та пеню на суму 26,4 млн грн.

Київський окружний адміністративний суд рішенням від 31 січня 2025 року частково задовольнив позов, скасувавши податкове повідомлення-рішення в частині пені. Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у позові повністю, тому що вимоги в різних валютах є неоднорідними.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судові рішення суду та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Зустрічні вимоги за зовнішньоекономічними договорами є однорідними, якщо вони мають однаковий матеріальний зміст (грошовий характер) і підлягають виконанню в однаковий спосіб, незалежно від валюти, у якій первісно виражені зобов'язання, та підстав їх виникнення.

Сторони зовнішньоекономічної діяльності мають право припинити зобов'язання шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог, зокрема з використанням крос-курсу для визначення еквівалентної суми. Таке зарахування є правомірним способом розрахунків і не зумовлює порушення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

Припинення зобов'язань згідно із зовнішньоекономічним договором шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог у встановлений строк виключає підстави для застосування штрафних санкцій та пені за порушення валютного законодавства (стаття 13 Закону України «Про валюту і валютні операції», п. 21 розділу II Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затвердженого постановою Правління НБУ від 02 січня 2019 року № 5).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 березня 2026 року у справі № 320/17799/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134699609>

II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

2.1. Про правонаступництво у разі реорганізації юридичної особи незалежно від завершення державної реєстрації її припинення

Відсутність запису у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про припинення юридичної особи, що реорганізується, сама по собі не свідчить про відсутність правонаступництва та не є самостійною підставою для звільнення правонаступника від виконання обов'язків, у тому числі публічно-правового характеру. За наявності передавального акта, яким передано всі активи та пасиви юридичної особи, що припиняється, а також з огляду на встановлений факт припинення нею господарської діяльності та відсутності у неї можливості самостійно виконувати майнові зобов'язання, обов'язок щодо їх виконання переходить до правонаступника незалежно від завершення державної реєстрації припинення

09 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області на рішення Харківського окружного адміністративного суду від 07 квітня 2025 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 17 червня 2025 року, у справі № 520/35281/24 за позовом Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області до Комунального підприємства «Харківводоканал» про стягнення заборгованості.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Головне управління Пенсійного фонду України в Харківській області на обґрунтування позовних вимог вказувало, що КП «Харківводоканал» має заборгованість по сплаті фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах, яка в добровільному порядку сплачено не була, а отже вказана сума боргу підлягає стягненню в судовому порядку. Натомість відповідач заперечував проти позову, посилаючись на відсутність належним чином оформленого та зареєстрованого правонаступництва між КП «Харківводоканал» та комунальним підприємством «Виробничо-технологічне підприємство «Вода», оскільки останнє, за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань перебуває у стані припинення.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовлено у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що позивачем не доведено наявності у відповідача обов'язку щодо відшкодування фактичних витрат на виплату

та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах, оскільки матеріалами справи не підтверджено набуття КП «Харківводоканал» статусу правонаступника КП ВТП «Вода», а також не доведено, що пенсіонери набули пільговий стаж, який є підставою для відшкодування, саме на підприємстві, правонаступником якого є відповідач. Суд зазначив, що відсутність державної реєстрації припинення КП ВТП «Вода» та невнесення відповідних змін до установчих документів КП «Харківводоканал» виключає можливість покладення на останнє обов'язку з відшкодування спірних сум.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій, та ухвалив нове рішення про задоволення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань має декларативний характер і не може переважати над реальним переходом прав та обов'язків, засвідченим передавальним актом. Відсутність запису про припинення юридичної особи, що реорганізується, сама по собі не свідчить про відсутність правонаступництва та не є самостійною підставою для звільнення правонаступника від виконання обов'язків, у тому числі публічно правового характеру.

За наявності передавального акта, яким передано всі активи та пасиви юридичної особи, що припиняється, а також з огляду на встановлений факт припинення нею господарської діяльності та відсутності у неї можливості самостійно виконувати майнові зобов'язання, обов'язок щодо їх виконання переходить до правонаступника незалежно від завершення державної реєстрації припинення.

Державна реєстрація припинення юридичної особи в результаті реорганізації є завершальною стадією відповідної процедури та має публічно-реєстраційний характер. Водночас вона не є самостійним юридичним фактом виникнення правонаступництва, оскільки перехід прав та обов'язків пов'язується законом із затвердженням передавального акта.

Формальне збереження в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань запису про юридичну особу, яка припинила господарську діяльність та передала свій майновий комплекс правонаступнику, не може розглядатися як підстава для звільнення останнього від виконання обов'язків, що перейшли до нього у порядку універсального правонаступництва.

КП «ВТП «Вода» було приєднано до комунального підприємства каналізаційного господарства «Харківкомуночиствод», яке у подальшому змінило найменування на КП «Харківводоканал», при цьому ідентифікаційний код юридичної особи залишився незмінним. Крім того, встановлено факт припинення господарської діяльності КП «ВТП «Вода», передачі всіх активів та пасивів правонаступнику, а також закриття його розрахункових рахунків.

З урахуванням публічно-правової природи обов'язку з відшкодування витрат на виплату та доставку пільгових пенсій, універсального характеру правонаступництва при приєднанні, правових позицій Верховного Суду щодо моменту переходу прав і обов'язків, а також встановлених у справі та преюдиційно підтверджених обставин передачі всіх активів, припинення господарської діяльності та закриття розрахункових рахунків КП «ВТП «Вода», можна дійти висновку, що КП «Харківводоканал» набуло статусу універсального правонаступника незалежно від внесення запису про припинення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Отже, саме на відповідача покладається обов'язок з відшкодування спірних сум витрат на виплату та доставку пільгових пенсій.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 березня 2026 року у справі № 520/35281/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134661774>

2.2. Про обов'язок попереднього постачальника природного газу компенсувати недотримання мінімальних стандартів якості після припинення договору із побутовим споживачем

Мінімальні стандарти та вимоги до якості обслуговування споживачів та постачання природного газу, затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 21 вересня 2017 року № 1156, є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, які мають чинну ліцензію на постачання природного газу, незалежно від того, чи здійснюють вони фактичне постачання природного газу споживачам на момент виникнення спору. При цьому статус суб'єкта господарювання як «попереднього постачальника» природного газу, з яким у побутового споживача припинені договірні відносини, не звільняє такого суб'єкта від обов'язку дотримання Мінімальних стандартів № 1156, зокрема щодо: повернення переплати вартості природного газу; дотримання встановленого строку такого повернення; надання компенсації споживачеві у разі недотримання мінімальних стандартів якості

17 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Рівнегаз збут» на рішення Рівненського окружного адміністративного суду від 14 червня 2024 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 29 жовтня 2024 року у справі № 460/26732/23 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Рівнегаз збут» до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

про визнання протиправним та скасування розпорядження щодо усунення виявлених порушень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований протиправністю розпорядження відповідача, яким зобов'язано ТОВ «Рівнегаз збут» усунути порушення у частині дотримання мінімальних стандартів та вимог до якості обслуговування споживачів та постачання природного газу та зобов'язано позивача сплатити компенсацію споживачам за недотримання Мінімальних стандартів та вимог до якості обслуговування споживачів та постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 21 вересня 2017 року № 1156 (далі - Мінімальні стандарти № 1156), про що повідомити НКРЕКП. Позивач стверджував, що обов'язок виплати компенсації покладається виключно на чинного постачальника, тоді як він у спірний період мав статус попереднього постачальника, оскільки не перебував у договірних відносинах зі споживачами, не постачав газ і не виставляв рахунки. Таким чином, вимога відповідача є безпідставною, оскільки норми Мінімальних стандартів № 1156 не поширюють обов'язок компенсації на попереднього постачальника.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди дійшли висновків, що виявлені в ході проведення перевірки порушення підтверджені належними та допустимими доказами, а тому спірне розпорядження прийняте НКРЕКП на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України.

Верховний Суд залишив касаційну саргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Мінімальні стандарти № 1156 є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, які мають чинну ліцензію на постачання природного газу, незалежно від того, чи здійснюють вони фактичне постачання природного газу споживачам на момент виникнення спору. При цьому статус суб'єкта господарювання як «попереднього постачальника» природного газу, з яким у побутового споживача припинені договірні відносини, не звільняє такого суб'єкта від обов'язку дотримання Мінімальних стандартів № 1156, зокрема щодо: повернення переплати вартості природного газу; дотримання встановленого строку такого повернення; надання компенсації споживачеві у разі недотримання мінімальних стандартів якості.

Вищезазначене спростовує доводи позивача про те, що обов'язок надання компенсації виникає виключно у «постачальника», а не у «попереднього постачальника», що не відповідає положенням пункту 3.2 глави III та не узгоджується з пунктами 3.4 та 3.8 глави III Мінімальних стандартів № 1156, нівелює публічно-правову природу обов'язків ліцензіата з постачання природного газу

та позбавляє споживачів ефективного захисту, що суперечить меті регулювання на ринку природного газу.

Припинення договірних відносин між побутовим споживачем та попереднім постачальником природного газу не усуває і не обмежує обов'язок такого постачальника нарахувати та надати компенсацію за недотримання мінімальних стандартів якості, якщо порушення цих стандартів було допущено під час здійснення ним ліцензованої діяльності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 березня 2026 року у справі № 460/26732/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134909350>

2.3. Про умови для отримання дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах)

Можливість використання водних біоресурсів без обов'язкового отримання в установленому Земельним кодексом України порядку в користування на умовах оренди рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), у тому числі і земель водного фонду (зокрема і під цими об'єктами), де здійснюється використання цих водних біоресурсів, чинним законодавством не передбачена.

Використання земель водного фонду державної та комунальної власності може здійснюватися фізичними та юридичними особами на умовах оренди, постійного або тимчасового користування. При цьому, у разі перебування земель водного фонду у власності або постійному користуванні відповідних суб'єктів, у тимчасове користування такі об'єкти надаються за погодженням з постійними землекористувачами або за згодою власників

17 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу фізичної особи-підприємця на рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 03 квітня 2024 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 01 жовтня 2024 року у справі № 120/14522/23 за позовом керівника Гайсинської окружної прокуратури в інтересах держави в особі Гайсинської міської ради, Ладижинської міської ради, Тульчинської міської ради, Райгородської сільської ради, Кунківської сільської ради до Управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм у Вінницькій області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача - фізична особа-підприємець, про визнання незаконним та скасування дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами вивчення питання додержання законодавства в екологічній сфері при користуванні об'єктами водного фонду прокуратурою виявлені порушення вимог природоохоронного законодавства при користуванні об'єктами водного фонду Гайсинського району, зокрема при веденні рибогосподарської діяльності. Прокурор зазначав, що фізична особа-підприємець використовує Ладижинське водосховище, для здійснення рибогосподарської діяльності на підставі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах. Водночас, вказаний дозвіл видано управлінням Державного агентства рибного господарства у Вінницькій області з порушенням вимог Водного та Земельного кодексів України, Закону України від 13 грудня 2001 року № 2894-III «Про тваринний світ» (далі – Закон № 2894-III), оскільки використання земель водного фонду може здійснюватися лише на умовах оренди, постійного або тимчасового користування. Натомість у підприємця відсутнє право користування водним об'єктом та земельною ділянкою під ним.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

Суди попередніх інстанцій дійшли висновків, що застосування положень Інструкції про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах, затвердженої наказом Державного комітету рибного господарства України від 15 січня 2008 року № 4 та Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, переоформлення та анулювання зазначеного дозволу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 801 з ігноруванням вимог статті 17 Закону № 2894-III є недопустимим, оскільки останнім регламентовано не тільки спеціальне використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах, а й порядок його здійснення, який не може відбуватися за відсутності належного права користування земель водного фонду.

Верховний Суд залишив касаційну саргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Законодавець розмежував користування рибогосподарськими водними об'єктами (їх частинами), землями водного фонду та використання водних біоресурсів, як окремими об'єктами користування.

Водночас можливість використання водних біоресурсів без обов'язкового отримання в установленому Земельним кодексом України порядку в користування на умовах оренди рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), у тому числі і земель

водного фонду (зокрема і під цими об'єктами), де здійснюється використання цих водних біоресурсів, чинним законодавством не передбачена.

Таке використання водних біоресурсів є нерозривно пов'язаним з використанням зазначених рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), у тому числі і земель водного фонду (зокрема і під цими об'єктами)

Використання земель водного фонду державної та комунальної власності може здійснюватися фізичними та юридичними особами на умовах оренди, постійного або тимчасового користування. При цьому, у разі перебування земель водного фонду у власності або постійному користуванні відповідних суб'єктів, у тимчасове користування такі об'єкти надаються за погодженням з постійними землекористувачами або за згодою власників.

Разом з тим, підприємець не має правостановлюючих документів на користування Ладижинським водосховищем або його частиною разом із розташованою під ним земельною ділянкою водного фонду. Виданий підприємцю режим рибогосподарської експлуатації, на підставі якого оформлено оскаржуваний дозвіл, надає право користування лише водними біоресурсами і не є правостановлюючим документом, яким надається право користування водним об'єктом або землями водного фонду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 березня 2026 року у справі № 120/14522/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134945311>

2.4. Про правомірність прийняття Центральною медико-соціальною експертною комісією рішення заочно в умовах воєнного стану в разі очевидної невідповідності медичної документації критеріям встановлення інвалідності

У період дії воєнного стану Центральна медико-соціальна експертна комісія Міністерства охорони здоров'я України Державної установи «Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України» наділена повноваженням приймати рішення за результатами перевірки обґрунтованості рішень медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) заочно, якщо виявлена невідповідність медичної документації критеріям інвалідності є очевидною і не потребує повторного клінічного підтвердження. В умовах воєнного стану та з урахуванням постанови Кабінету Міністрів України від 08 березня 2022 року № 225 «Деякі питання порядку проведення медико-соціальної експертизи на період дії воєнного стану на території України», пріоритетом є забезпечення національної безпеки та недопущення зловживань. Відсутність доказів виклику особи на огляд не є самостійною підставою для визнання рішення протиправним, якщо матеріали справи містять об'єктивні медичні дані, що однозначно спростовують встановлений раніше статус особи з інвалідністю

18 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Державної установи «Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України» та Особа_1 на рішення Луганського окружного адміністративного суду від 20 червня 2025 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 22 жовтня 2025 року у справі № 360/660/25 за позовом Особа_1 до Державної установи «Український державний науководослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України», Головного управління Пенсійного фонду України в Черкаській області про визнання протиправним та скасування рішень, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачка оскаржила до суду рішення Центральної медико-соціальної експертної комісії Міністерства охорони здоров'я України Державної установи «Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров'я України» (далі – ЦМСЕК МОЗ) про невизнання її особою з інвалідністю. Обґрунтовуючи позовні вимоги, позивачка зазначила, що оскаржуване рішення було прийняте з грубим порушенням встановленої законодавством процедури. Зокрема, медико-соціальна експертиза була проведена заочно, без обов'язкового опитування хворої та об'єктивного медичного обстеження, що прямо суперечить вимогам Інструкції про встановлення груп інвалідності, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 вересня 2011 року № 561 (далі – Інструкція № 561). Крім цього, позивачка просила визнати протиправним та скасувати рішення органу Пенсійного фонду України, яким призупинено виплату позивачці пенсії по інвалідності на підставі інформації отриманої від установи.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено частково. Суди першої і апеляційної інстанцій дійшли висновку, що рішення про невизнання позивачки особою з інвалідністю прийняте з порушенням встановленої процедури, оскільки перевірка обґрунтованості раніше встановленої II групи інвалідності відбулася в заочному порядку без проведення медичного обстеження, оцінки стану всіх систем організму та опитування позивачки, що прямо суперечить вимогам пункту 1.10 Інструкції № 561 та Положенню про медико-соціальну експертизу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 грудня 2009 року № 1317 (далі – Положення № 1317). Суди встановили, що установа не надала доказів відмови позивачки від обстеження або її неприбуття до установи, як і не надала підтверджень належного повідомлення особи про необхідність з'явитися на огляд.

Верховний Суд задовольнив скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення про відмову у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Інструкція № 561 визначає критерії для встановлення груп інвалідності під час первинного огляду або переогляду після закінчення строку, на який була встановлена інвалідність. Процедура ж перевірки обґрунтованості вже прийнятого рішення є самостійним видом управлінської (контрольної) діяльності, яка не є аналогічною процесу медичного огляду, а тому не підпадає під дію процедурних вимог цієї Інструкції.

Інструкція № 561 не містить жодної згадки про порядок проведення перевірки обґрунтованості рішень, прийнятих обласними, центральними міськими, міськими, міжрайонними, районними медико-соціальними експертними комісіями, а тому поширення її норм на цю процедуру за аналогією є неправомірним. У правовідносинах, в яких ЦМСЕК МОЗ виступає як контролюючий орган, така процедура регулюється виключно спеціальною нормою, а саме пунктом 13 Положення № 1317, яка наділяє її правом скасовувати рішення безпосередньо за результатами виявлення необґрунтованості медичних матеріалів і їх невідповідності висновкам нижчестоящих комісій.

Таким чином, висновок про необхідність дотримання процедури, встановленої Інструкцією № 561, під час здійснення перевірки обґрунтованості рішень нижчестоящих комісій, є помилковим.

У період дії воєнного стану ЦМСЕК МОЗ наділена повноваженням приймати рішення за результатами перевірки обґрунтованості рішень медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) заочно, якщо виявлена невідповідність медичної документації критеріям інвалідності є очевидною і не потребує повторного клінічного підтвердження.

При цьому в умовах воєнного стану пріоритетом є забезпечення національної безпеки та недопущення зловживань. Відсутність доказів виклику особи на огляд не є самостійною підставою для визнання рішення протиправним, якщо матеріали справи містять об'єктивні медичні дані, що однозначно спростовують встановлений раніше статус особи з інвалідністю.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 березня 2026 року у справі № 360/660/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134979420>

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

3.1. Про право Управління Державної міграційної служби України ініціювати службову перевірку за інформацією адвокатського запиту

Положеннями Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» який визначає правові засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні, у тому числі щодо надсилання адвокатом адвокатського запиту до державного органу про надання інформації стосовно клієнта, не встановлено прямої заборони для такого органу (у цій справі - Управління Державної міграційної служби України) ініціювати і провести службову перевірку стосовно питання та (або) інформації, яка була викладена у адвокатському запиті. Відповідальність настає у розпорядника інформації виключно у разі недотримання ним строків, визначених Законом України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», для її надання або ненадання взагалі. ДМС України у разі отримання інформації, яка викликає сумніви щодо законності оформлення паспорта громадянина України (у тому числі, якщо такі відомості були зазначені в адвокатському запиті), як спеціальний державний орган, який уповноважений здійснювати контроль за реалізацією законодавства України з питань громадянства, не позбавлений права ініціювати та провести службову перевірку з цього питання

09 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1, на рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 06 липня 2022 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 07 грудня 2022 року у справі № 240/44040/21 за позовом Особа_1 до Управління Державної міграційної служби України в Житомирській області про визнання протиправним та скасування висновку, зобов'язання вчинити дії

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом до Державної міграційної служби України в Житомирській області у якому просив визнати протиправним та скасувати висновок, яким визнано недійсним його паспорт громадянина України. Позов обґрунтовано тим, що службова перевірка, за результатом якої складено спірний висновок, проведена з порушеннями і що підставою для проведення перевірки є адвокатський запит з витребування інформації/документів. Таким чином у відповідача були відсутні документи, події та прямі законодавчі приписи, що могли б слугувати фактичною підставою для ініціювання проведення службової перевірки правомірності видачі паспорта громадянина України позивачу.

Судами попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовлено. Суди дійшли висновку, що паспорт видано з порушеннями процедури встановлення особи (не витребувано документів із фотокартками; не проведено опитування родичів, сусідів або будь-яких інших осіб (не менше трьох); акт складено за участю особи, статус якої не встановлено та не підтверджено жодним документом; перевірки за місцем проживання не проведено; за місцем видачі свідоцтва про народження запит не направлено, перевірки факту отримання свідоцтва теж не проведено), документи, надані для оформлення, не відповідали дійсності (відсутні актові записи про народження, паспорт зразка 1974 року не міг бути виданий тощо), що в подальшому призвело до оформлення і видачі паспорта громадянина України невстановленій особі на підставі документів, яких не існувало. Також враховано дані кримінального провадження, згідно з якими особа використовувала множинні персональні дані.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Порядком оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення паспорта громадянина України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 302 (далі – Порядок № 302) встановлено, що у разі оформлення паспорта громадянина України з порушенням чинного законодавства, такий документ, відповідно до підпункту 8 пункту 108 цього Порядку, визнається недійсним та таким, що підлягає вилученню, анулюванню та знищенню в установленому порядку. Інших, альтернативних наслідків у разі встановлення такого порушення законодавець не передбачає. Водночас Порядок № 302 в цілому, не містить вичерпного переліку підстав для ініціювання такої перевірки та не встановлює будь-яких обмежень щодо таких підстав.

Отримання ДМС України інформації, яка викликає сумніви щодо законності оформлення паспорта громадянина України (в тому числі відомостей, викладених в адвокатському запиті про затримання особи правоохоронними органами у зв'язку з проведенням екстрадиційної перевірки та подальшою екстрадицією до Республіки Болгарія), дає міграційному органу право ініціювати та провести службову перевірку. Як спеціальний державний орган, уповноважений здійснювати контроль за реалізацією законодавства у сфері громадянства, ДМС України не позбавлена права реагувати на таку інформацію.

Крім того, положення статті 24 Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначають адвокатський запит як засіб отримання інформації, необхідної для надання правової допомоги клієнту, але не містять заборони для органу державної влади здійснювати свої контрольні

повноваження у разі отримання такої інформації. Відповідальність, передбачена за ненадання або несвоєчасне надання інформації на адвокатський запит, не поширюється на право органу ініціювати перевірку.

Таким чином, ініціювання службової перевірки на підставі адвокатського запиту не суперечить вимогам Порядку № 302 та Положення про Державну міграційну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 360.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 березня 2026 року у справі № 240/44040/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134661961>

3.2. Про порядок призначення надбавки за інтенсивність праці керівнику освіти області

Начальник Управління державної служби якості освіти у Київській області, як керівник державної служби в державному органі, встановлює собі надбавки за інтенсивність праці за погодженням з Головою Державної служби якості освіти України, з врахуванням таких критеріїв, як якість і складність підготовлених документів, терміновість виконання завдань, опрацювання та підготовки документів, ініціативність у роботі

19 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1 на рішення Волинського окружного адміністративного суду від 05 лютого 2024 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 04 червня 2024 року у справі №140/30854/23 за позовом Особа_1 до Державної служби якості освіти України, третя особа – Управління державної служби якості освіти у Київській області, про визнання протиправним та скасування наказу, поновлення на посаді, стягнення середнього заробітку та моральної шкоди

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтовано тим, що на підставі проведеного внутрішнього аудиту сформовано аудиторський звіт з непідтвердженою та упередженою інформацією, без взяття до уваги пояснень. Відповідач вказував, що позивачка перебуваючи на посаді начальника Управління державної служби якості освіти у Київській області, самостійно встановлювала собі надбавки за інтенсивність праці без попереднього погодження з Головою Державної служби якості освіти України, а звернення за погодженням здійснювала вже після видання відповідних наказів.

Судами попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що абзацом шостим пункту 8 Положення про застосування стимулюючих виплат державним службовцям, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 встановлено чітку вимогу згідно з якою встановлення надбавки за інтенсивність Особа_1, як начальника Управління, повинно було відбуватися виключно за умови погодження її з Головою Державної служби якості освіти України.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Начальник Управління державної служби якості освіти у Київській області, як керівник державної служби в державному органі, встановлює собі надбавки за інтенсивність праці за погодженням з Головою Державної служби якості освіти України, з врахуванням таких критеріїв, як якість і складність підготовлених документів, терміновість виконання завдань, опрацювання та підготовки документів, ініціативність у роботі.

Позивачка, як начальник Управління Служби у Київській області, при прийнятті наказів про встановлення собі надбавки за інтенсивність праці повинна погодити встановлений собі розмір такої надбавки із суб'єктом призначення - Головою Служби.

Фактично позивачка, нараховувала грошові кошти у розмірі, який вона визначила на власний розсуд без жодного стороннього контролю за процесом прийняття таких рішень. Наведене доводить, що позивачка, приймаючи накази про преміювання, з огляду на спосіб їх прийняття, а також розмір премій встановлених цими наказами, використала власні повноваження в особистих цілях.

Така поведінка позивачки свідчить про те, що вона не дотрималась вимог Положення про застосування стимулюючих виплат державним службовцям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 та протиправно прийняла накази про встановлення собі надбавки за інтенсивність праці без погодження з Головою Служби.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2026 року у справі №140/30854/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134979678>

3.3. Про умови для виплати додаткової винагороди військовослужбовцю внаслідок поранення, пов'язаного із захистом Батьківщини

Якщо висновком ВЛК підтверджено прямий зв'язок травми військовослужбовця із захистом Батьківщини, а захворювання та стаціонарне лікування є прямим наслідком цієї травми, підстава для виплати додаткової збільшеної винагороди відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» №168 від 28 лютого 2022 року зберігається протягом усього періоду лікування - адже особа перебуває на стаціонарному

лікуванні саме у зв'язку з тією самою травмою, що підтверджена висновком ВЛК. Переривати виплату чи відмовляти в ній лише через те, що поточний медичний діагноз формулюється як «захворювання», а не «травма», є формальним підходом, що суперечить суті норми - адже причинно-наслідковий зв'язок з травмою, пов'язаною із захистом Батьківщини, не перервався та встановлений постановою ВЛК.

Якщо військовослужбовець перебував на стаціонарному лікуванні у зв'язку з травмою, отриманою під час захисту Батьківщини, вирішальним для виплати додаткової винагороди є встановлення ВЛК причинного зв'язку такого поранення (контузії, травми, каліцтва) із захистом Батьківщини, що прямо передбачено Постановою № 168 та має бути підтверджено відповідними медичними документами. Постанова № 168 не вимагає безперервного перебування на стаціонарному лікуванні безпосередньо з моменту отримання поранення. У разі повторного та кожного наступного перебування військовослужбовця на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я за медичними показниками, пов'язаними з раніше отриманим пораненням (контузією, травмою), що пов'язане із захистом Батьківщини, виплата додаткової винагороди здійснюється в розмірі до 100 000 грн

19 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1 на постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 18 липня 2024 року у справі № 600/367/24 за позовом Особа_1 до Військової частини про визнання протиправною бездіяльності щодо ненарахування та невиплати додаткової винагороди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований тим, що за період стаціонарного лікування у зв'язку з пораненням, отриманим під час виконання обов'язків із захисту Батьківщини, відповідач протиправно не виплатив позивачу додаткову винагороду в розмірі 100 000 грн у розрахунку на місяць, передбачену постановою Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» № 168 від 28 лютого 2022 року (далі – Постанова № 168). Відповідач вказав, що у спірний період позивач перебував на лікуванні не безпосередньо з приводу поранення, а внаслідок захворювань, тому підстави для виплати відсутні.

Суд першої інстанції позов задовольнив частково. Суд першої інстанції дійшов висновку, що позивач має право на отримання додаткової винагороди у розмірі до 100 000 грн саме за періоди фактичного перебування на стаціонарному лікуванні у зв'язку з пораненням, пов'язаним із захистом Батьківщини, що підтверджено довідкою про обставини травми та матеріалами справи. Водночас суд установив відсутність правових підстав для нарахування такої винагороди за інші періоди, коли

позивач не перебував на стаціонарному лікуванні або вже отримував підвищену винагороду за безпосередню участь у бойових діях.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд вказав, що у спірні періоди позивач перебував на стаціонарному лікуванні саме внаслідок захворювань та наслідків раніше отриманої акубаротравми, а не з приводу первинного поранення як такого.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, скасував рішення суду апеляційної інстанції та залишив в силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

У період дії воєнного стану додаткова винагорода у розмірі до 100 000 грн на місяць підлягає виплаті військовослужбовцям за час їх перебування на стаціонарному лікуванні у зв'язку з пораненням (контузією, травмою, каліцтвом), пов'язаним із захистом Батьківщини, а також у відпустці для лікування після тяжкого поранення – за наявності відповідного підтвердження, зокрема висновків ВЛК та медичних документів.

Саме військово-лікарська комісія у своїй постанові встановлює причинний зв'язок захворювань, поранень, контузій, травм та каліцтв. При цьому відповідне положення розмежовує такі формулювання: «Поранення (контузія, травма, каліцтво) – пов'язане із захистом Батьківщини»; «Поранення (контузія, травма, каліцтво) – пов'язане з виконанням обов'язків військової служби»; а також «Захворювання – не пов'язане з проходженням військової служби» та ін.

Військово-лікарська комісія визначає причинний зв'язок між пораненням і подальшими захворюваннями, а тому її висновок має вирішальне значення для встановлення права на виплату. Якщо встановлено, що поранення пов'язане із захистом Батьківщини, то подальше лікування його наслідків також охоплюється відповідним правовим режимом.

У цій справі позивач отримав акубаротравму під час захисту Батьківщини, що підтверджено довідкою та постановою ВЛК. Медичні документи прямо вказують, що діагнози, з якими позивач перебував на стаціонарному лікуванні у спірні періоди є наслідками перенесеної акубаротравми. Отже, таке лікування є лікуванням у зв'язку з пораненням, пов'язаним із захистом Батьківщини.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 березня 2026 року у справі № 600/367/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134979602>

IV. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

4.1. Про порядок оскарження дій АРМА в процедурі провадження діяльності зі здійснення управління майном

Спир щодо правомірності дій Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА), вчинених під час здійснення заходів з управління арештованим майном, переданим агентству на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні, має публічно-правовий характер і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства

5 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Готельний комплекс "Аркадія"» на ухвалу Одеського окружного адміністративного суду від 14 липня 2025 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 08 вересня 2025 року у справі № 420/21975/25 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Готельний комплекс Аркадія» до Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів про визнання протиправними дій щодо проведення попередніх ринкових консультацій та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Товариство з обмеженою відповідальністю «Готельний комплекс Аркадія» звернулось до суду з позовом до Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА), в якому просило: 1) встановити відсутність у АРМА повноважень на передачу в управління нежитлової будівлі право користування якою належить Товариству; 2) визнати протиправними дії АРМА щодо проведення попередніх ринкових консультацій шляхом отримання проектів програм управління або комерційних пропозицій та/або інших документів в межах конкурсного відбору управителів активами щодо об'єкта нерухомого майна будівлі готелю «Аркадія»; 3) зобов'язати АРМА утриматись від вчинення будь-яких дій, направлених на організацію та/або передачу в управління будівлі готелю «Аркадія», в тому числі шляхом проведення конкурсного відбору управителя нерухомого майна.

Окружний адміністративний суд ухвалою, залишеною без змін постановою суду апеляційної інстанції, відмовив у відкритті провадження за вказаною позовною заявою та роз'яснив позивачу про право на звернення з цим позовом у порядку Кримінального процесуального кодексу України. Суди виходили з того, що передання арештованого майна в управління має забезпечувати досягнення мети арешту,

визначеної у статті 170 Кримінального процесуального кодексу України. Оскільки предметом спору є оскарження дій АРМА щодо проведення попередніх ринкових консультацій і конкурсного відбору суб'єктів оціночної діяльності та управителів активами стосовно будівлі готелю «Аркадія», такий спір пов'язаний із управлінням арештованим майном у межах кримінального провадження і тому має розглядатися за правилами кримінального судочинства.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та направив справу до суду першої інстанції для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

Позивач, звернувшись із цим позовом, оспорує дії АРМА в процедурі провадження діяльності із здійснення управління майном в межах повноважень, встановлених Законом України від 10 листопада 2015 року № 772-VIII «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Дії АРМА щодо конкурсних відборів суб'єктів оціночної діяльності та управителя майна є складовою управління арештованим майном. Тобто в позовній заяві позивач жодним чином не ставить під сумнів повноваження АРМА, які на нього покладені ухвалами слідчого судді, а порушує питання про подальші дії відповідача, вчинені у процесі управління цим майном, тобто реалізація повноважень, наданих законом.

Також позивач не порушує питання щодо скасування, зміни чи припинення арешту, яке, безсумнівно, розглядається в порядку кримінального судочинства.

Отже, АРМА у спірних правовідносинах є суб'єктом владних повноважень та виконує управлінську функцію щодо переданого йому в управління майна, а тому між сторонами виник публічно-правовий спір, що має розглядатися в порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 05 березня 2026 року у справі №420/21975/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134590669>

4.2. Про строки звернення до суду у спорах щодо стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні

Якщо виплата належних сум при звільненні була здійснена не одноразово, а частинами, то строк звернення з позовом про стягнення середнього заробітку за затримку розрахунку при звільненні, має обчислюватися з дати фактичного проведення кожної такої виплати окремо. кожен епізод виплати як окремий момент фактичного розрахунку у межах тієї частини зобов'язання, якої він стосується, є завершенням певного епізоду порушення, що породжує підставу для застосування до роботодавця механізму відповідальності, передбаченого статтею 117 КЗпП

України. Відтак, строк звернення з вимогою про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні відповідно до частини п'ятої статті 122 КАС України має обчислюватися з дати фактичного проведення окремої виплати

12 березня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу представника ОСОБА_1 на ухвалу Одеського окружного адміністративного суду від 02 травня 2025 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 16 червня 2025 року у справі № 420/9470/25 за позовом Особа_1 до військової частини про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання здійснити виплати середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач зазначав, що при звільненні 27 липня 2022 року з ним не було проведено повного розрахунку, а належні суми виплачувались частинами протягом тривалого часу, зокрема у 2024 та 2025 роках. На його думку, остаточний розрахунок відбувся лише 14 березня 2025 року, а тому саме з цієї дати слід обчислювати строк звернення до суду. Відповідач визнавав поетапність виплат, однак заперечував проти доводів щодо строків, вказуючи, що окремі виплати були здійснені раніше.

Суд першої інстанції повернув позов у частині вимог, вказавши на пропуск місячного строку звернення до суду, оскільки він має обчислюватися з моменту виплати 31 липня 2024 року. Суд апеляційної інстанції погодився з цим висновком, зазначивши, що кожна виплата є окремим епізодом завершення порушення та окремою підставою для обчислення строку.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до статей 116, 117 КЗпП України обов'язок роботодавця провести з працівником повний розрахунок виникає у день звільнення, і саме невиконання цього обов'язку у визначений законом строк є підставою для виникнення відповідальності у вигляді виплати середнього заробітку за час затримки.

У разі якщо виплата належних сум здійснюється не одноразово, а частинами, така поетапність не змінює правової природи порушення, яке виникло в момент звільнення, а лише свідчить про його часткове усунення у відповідних частинах.

Кожна окрема виплата є юридичним фактом, який припиняє затримку розрахунку лише у межах відповідної частини заборгованості, та водночас породжує для працівника право на звернення до суду з вимогою про стягнення середнього заробітку за час затримки саме щодо цієї частини.

Відповідальність, передбачена статтею 117 КЗпП України, має компенсаційний характер і спрямована на відшкодування працівникові втрат, зумовлених

несвоєчасною виплатою належних сум, а тому її застосування пов'язується з фактом проведення відповідної виплати, яка фіксує момент припинення порушення у певній частині.

Крім того, наявність спору щодо розміру належних сум або ухвалення судових рішень з цього приводу не впливає на визначення початку перебігу строку звернення до суду, оскільки визначальним є сам факт фактичної виплати відповідних сум, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення свого права.

У випадку поетапної виплати належних сум при звільненні строк звернення до суду з вимогою про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку обчислюється окремо щодо кожної такої виплати – з моменту її фактичного здійснення, а очікування працівником проведення «остаточного розрахунку» не є підставою для відтермінування перебігу цього строку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 березня 2026 року у справі № 420/9470/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134790146>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за березень 2026 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду Апарату Верховного Суду. Київ, 2026. – 33 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua